Προσεχώς μόνο πεζοί. Και ποδηλάτες. Και οι συρμοί του τραμ που θα διατρέχει την Πανεπιστημίου για να συνεχίζει στην Πατησίων μέχρι την πλατεία Αιγύπτου, σε πρώτη φάση.

Προσδοκίες με υποσημειώσεις

Θετικός εμφανίζεται ο εμπορικός κόσμος στα σχέδια για το κέντρο της πρωτεύουσας

ΑΛΛΑΓΕΣ

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Καιρό είχαν να ακούσουν ένα ενθαρρυντικό νέο οι επιχειρηματίες της Αθήνας. Η επίσημη αναγγελία του διεθνούς αρχιτεκτονικού διαγωνισμού από το Ιδρυμα Ωνάση για την ανασυγκρότηση του κέντρου με άξονα την οδό Πανεπιστημίου, ήρθε σε μια στιγμή που οι περισσότεροι καταστηματάρχες δίνουν σκληρό αγώνα επιβίωσης σε περιβάλλον πολλαπλά εχθρικό.

Το γενικό κλίμα στους εμπόρους είναι θετικό. Οι περισσότεροι, αν όχι όλοι, ήταν ενήμεροι από το ίδιο το Ιδρυμα, είχαν συμμετάσχει ενεργητικά στον διάλογο που προηγήθηκε. Ο κ. Ηλίας Βλαχάκης είναι γενικός γραμματέας του Εμπορικού Συλλόγου Αθηνών αλλά μας μιλάει με την διπλή ιδιότητα του αρχιτέκτονα. Τάσσεται υπέρ του σχεδίου αλλά αναγνωρίζει ότι υπάρχουν «αντιστάσεις». Τις αποδίδει σε έναν εγγενή συντηρητισμό και στην εξάρτηση των Ελλήνων από το ιδιωτικό τους αυτοκίνητο. «Δυστυχώς η "γάγγραινα" έχει αρχίσει να ακουμπάει το Σύνταγμα», τονίζει ο κ. Βλαχάκης, «και έχουμε επείγουσα ανάγκη από ένα σοβαρό σχέδιο ανάταξης, όχι μικροπαρεμβάσεις αλλά μια ισχυρή τομή».

«Μικρή Καμπούλ»

Ο κ. Νίκος Καρατζάς, ιδιοκτήτης του «Ιανού», βρήκε τις ανακοινώσεις του Ιδρύματος απολύτως θετικές γιατί πιστεύει ότι το κέντρο της Αθήνας χρειάζεται ανασχεδιασμό όπως και ολόκληρη η χώρα. Θεωρεί ότι το «ελληνικό μοντέλο» βούλιαξε και ως τέτοιο περιγράφει την έλλειψη σχεδιασμού και την αυθαίρετη επιβολή του υπερεγώ μας στον δημόσιο χώρο. Τον ρωτάμε αν σκέφθηκε τους τελευταίους μήνες να εγκαταλείψει την οδό Σταδίου που ο ίδιος την έχει βαφτίσει «μικρή Καμπούλ». Η απάντησή του αφήνει ανοιχτά όλα τα ενδεχόμενα. «Το σκέφτηκα και το σκεφτόμαστε ακόμα. Μόνο το 2011 μετρήσαμε 700 διαδηλώσεις έξω από

Η εξαγγελία του διαγωνισμού από το Ιδρυμα Ωνάση αναπτέρωσε τις ελπίδες των καταστηματαρχών.

το κατάστημά μας». «Ενθουσιασμένη» δηλώνει η κ. Σοφία Ελευθερουδάκη από την ομώνυμη, ιστορική αλυσίδα βιβλιοπωλείων. «Θεωρώ ότι είναι το σημαντικότερο έργο υποδομής από την εποχή που κατασκευαζόταν το μετρό. Και παρότι θεωρώ πολύ σημαντικά τα έργα Πολιτισμού (Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, πάρκο Ιδρύματος Νιάρχου στο Δέλτα Φαλήρου, κ.ά.), πιστεύω ότι με αυτό το έργο που εξήγγειλε το Ιδρυμα Ωνάση πέρασε ένα απαραίτητο μήνυμα αισιοδοξίας για το εγγύς μέλλον σε όλους μας. Θέλω να πω ένα μεγάλο "ευχαριστώ" στο Ιδρυμα Ωνάση για την αξιοθαύμαστη πρωτοβουλία».

Ενα νέο πλαίσιο

«Γείτονας» του «Ελευθερουδάκη» αλλά από την άλλη πλευρά του δρόμου, το πρώτο ελληνικό κατάστημα της γνωστής γαλλικής αλυσίδας αρτοποιείων «Paul». Ο κ. Παντελής Πασχαλίδης θεωρεί ότι η επένδυση θα έχει νόημα αν συνοδευτεί από μια ευρύτερη αλλαγή στον τρόπο που λειτουργεί το κέντρο της Αθήνας. Αναφέρεται στη ρύθμιση του θέματος με τις πορείες, στην ανάγκη τήρησης της νομιμότητας, στα ζητήματα καθαριότητας. Προβληματισμένος ακούγεται ο έναν από τους ιδιοκτήτες του ιστορικού εστιατορίου «Ιντεάλ», ο κ. Ανδρέας Βλασσόπουλος. Δεν είναι αρνητικός αλλά μας λέει ότι αδυνατεί να εκφέρει άποψη. «Πραγματικά, δεν ξέρω. Αλλά θέλω να επιστήσω την προσοχή στην πρόσβαση πλικιωμένων ανθρώπων που δεν τους είναι εύκολο να μετακινηθούν με τα μέσα μαζικής μεταφοράς».

Εμπορος με μεγάλη εμπειρία, ο κ. Νικόλαος Γιαννέτος αξιολογεί ως θετικό γεγονός τις νέες εξαγγελίες και την αποτροπή της ολοκληρωτικής πεζοδρόμησης της οδού Πανεπιστημίου. Δίνει έμφαση στις δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης που να εμπεριέχει και την έννοια της «εμπορικότητας». Και θεωρεί ότι με την κρίση υπάρχουν σημάδια αλλαγής νοοτροπίας, «η σοβαρότητα είναι μονόδρομος», επισημαίνει. Μακάρι να είναι έτσι.

ΣΑΒΒΑΤΟ ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Του Σταμου Φαφαλιου

Ο τελευταίος μονόκερως

Υπάρχει ένα τραγούδι του Σίλβιο Ροντρίγκες με τον τίτλο «Unicornia Azul», όπου ένας γαλάζιος μονόκερως αναζητά μάταια την τελευταία του σύντροφο. Ο εξαιρετικά συμπαθής Τάσος Μελίτας ονόμασε το μαγαζί του «The Last Unicorn» (Ο Τελευταίος Μονόκερως) επειδή πίστευε ότι πουλάει τα τελευταία δείγματα από έναν κόσμο που χάνεται. Ο Τελευταίος Μονόκερως είναι ένα ακόμα παράδειγμα ενός αυθεντικού ελληνικού καταστήματος. Πρόκειται για έναν πραγματικό θησαυρό αν ανήκετε σε όσους αναζητούν πειστήρια της παιδικής τους ηλικίας και μιας Ελλάδας προς εξαφάνιση. Διασχίστε την κομψή είσοδο και θα έχετε μπει σε ένα άλλο σύμπαν. Σταματήστε για λίγο, ρίξτε μια ματιά γύρω σας και γρήγορα θα συνειδητοποιήσετε ότι η καρδιά σας χτυπάει πιο γρήγορα. Χρησιμοποιώντας το ίδιο το παλιό σπίτι ως «εκθεσιακό χώρο», θα βρείτε σε ράφια και τραπέζια ξεχασμένα ελληνικά παιχνίδια, επιτραπέζια, αντίκες, παλιά μολύβια, βιβλία, οδηγούς για την Ελλάδα και πολλά περισσότερα. Τα παιχνίδια θα σας γυρίσουν χρόνια πίσω, από τον Φωτεινό Παντογνώστη μέχρι την Μονόπολη, φτιαγμένα από εταιρείες όπως η Ελ Γκρέκο, η Λύρα, η ΕΠΑ, όλα σε άψογη κατάσταση και στις αυθεντικές τους συσκευασίες. Τεύχη από εκδόσεις με τον Καραγκιόζη, πλαστικές φιγούρες του ίδιου και της παρέας του από τη δεκαετία του '70, άθικτα κουτάκια με τα αυτοκινητάκια και τα αεροπλάνα της Matchbox, μικρά τίσγκινα ζωάκια που κάνουν θορύβους όταν τα πιέζεις, γιο-γιο, μολυβένια στρατιωτάκια και πλαστικοί τσολιάδες με κάτασπρες φουστανέλες. Θα ανακαλύψετε στιβαγμένες αυθεντικές παρτιτούρες του Αττίκ και του Ξανθόπουλου, συλλογές που δημιουργήθηκαν με πολύ κόπο, περισσότερο για το σχέδιο του εξώφυλλου παρά για το ίδιο το περιεχόμενό τους. Αλλά δύο πράγματα κίνησαν έντονα το ενδιαφέρον μου. Πρώτον, μερικές ελαιογραφίες και σχέδια ενός Ελληνα ζωγράφου το όνομα του οποίου δεν γνώριζα, του Γιώργου Ζαββάκη (1924-2004). Ηταν καλλιτέχνης της Πλάκας και ζωγράφιζε ή σχεδίαζε τοπικές ταβέρνες και στέκια. Και το δεύτερο ήταν μια συλλογή από μικρά δερμάτινα τσαρούχια και ακόμα πιο μικρους τσολιάδες που μας αγόραζε ο πατέρας μας ως ενθύμια από το αεροδρόμιο όταν φεύγαμε από την Αθήνα μετά της καλοκαιρινές μας διακοπές. Ολοι αυτοί οι θησαυροί και ακόμα περισσότεροι μπορούν να βρεθούν στο νούμερο 59 της οδού Αδριανού στην Πλάκα. Τρέξτε γρήγορα πριν εξαφανιστούν όλα και για πάντα, όπως ακριβώς συνέβη με την σύντροφο του γαλάζιου μονώκερου.

Ενας άλλος κόσμος, γεμάτος παλιά Ελλάδα.

ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΜΟΥ | Του Ρωμανου Γεροδημου*

Επιστροφή με ανάμεικτα συναισθήματα στην πόλη που πληγώναμε

Σ επτέμβριος 2000. Σε ηλικία 24 ετών μετακομίζω στο Λονδίνο για το μεταπτυχιακό μου. Στα δώδεκα χρόνια που ακολούθησαν τόσο η ίδια η Αθήνα όσο και η σχέση μου μαζί της άλλαξαν. Οσοι έχουν περάσει από τη διαδικασία αυτή γνωρίζουν ότι το να αφήνεις την πόλη στην οποία γεννήθηκες και μεγάλωσες είναι μια εμπειρία δύσκολη και ταυτόχρονα αποκαλυπτική. Η απόσταση μετατρέπεται σε νοσταλγία, ο χώρος και ο χρόνος συγχέονται και ο τόπος συνεχίζει να ζει μέσα σου.

Ζώντας σε μία εντελώς διαφορετική πόλη με βοήθησε να συνειδητοποιήσω τους λόγους για τους οποίους αγαπάω την Αθήνα (ίσως τελικά ο καλύτερος τρόπος για να εκτιμήσεις κάτι είναι να το χάσεις). Ολα αυτά τα μικρά κομμάτια που συνθέτουν το μωσαϊκό της καθημερινότητας στην πόλη μας και τα οποία τα θεωρούμε δεδομένα: από την εναλλαγή των εποχών και την ποικιλία του αστικού τοπίου μέχρι τις φωνές των παιδιών στο διάλειμμα του σχολείου, τα θερινά σινεμά, τις γεμάτες πλατείες ή τις νότες του πιάνου που ξεπηδούν από τα ανοιχτά παράθυρα ενός ωδείου. Σε αντίθεση με πολλές άλλες πρωτεύουσες, ο δημόσιος χώρος στην Αθήνα -τόσο στο κέντρο όσο και σε προαστιακές συνοικίες- έσφυζε πάντα από ζωή.

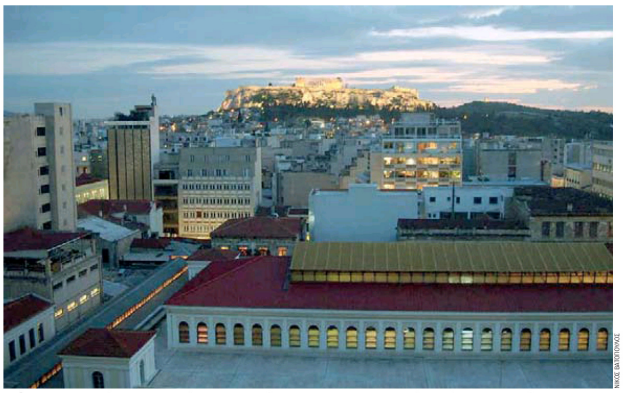

ΝΙΚΟΣ ΔΑΝΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Σούρουπο στην Αθήνα, με την Ακρόπολη να δεσπόζει. Οταν ζεις στο εξωτερικό, η απόσταση μετατρέπεται σε νοσταλγία, ο χώρος και ο χρόνος συγχέονται και ο τόπος συνεχίζει να ζει μέσα σου.

Ταυτόχρονα, μέσα από την έρευνά μου όλα αυτά τα χρόνια κατάλαβα ότι δημοκρατία δεν είναι μόνο η διαδικασία επιλογής αντιπροσώπων ή λήψης αποφάσεων. Δημοκρατία είναι και το αποτέλεσμα στο μικροκοινωνικό επίπεδο, δηλαδή η συνύπαρξη - η επίτευξη ενός ελάχιστου αλληλοσεβασμού, ανεκτικότητας και ασφάλειας που επιτρέπει την αρμονική συνύπαρξη διαφορετικών ομάδων, συμφερόντων, φωνών. Ο ρόλος του κέντρου της πόλης (της Αγοράς) στη διαδικασία αυτή της συγκέντρωσης και αλληλεπίδρασης πολιτών είναι

Προσπαθώ να ανακαλύπτω την Αθήνα σαν τουρίστας και να συμμετέχω σαν πολίτης.

καταλυτικός. Η Αθήνα κατάφερε ιστορικά να συντηρήσει έναν ιδιαίτερο πλουραλισμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, βιοτεχνιών και καταστημάτων, το καθένα με τη δική του ταυτότητα, τη δική του ιστορία.

Κάθε φορά που επιστρέφω στην Αθήνα, τα συναισθήματά μου είναι ανάμεικτα. Το κλείσιμο ιστορικών επιχειρήσεων, η μετακίνηση της αγοράς σε περιφερειακά και εσωστρεφή εμπορικά κέντρα, η απομάκρυνση δημόσιων υπηρεσιών από το κέντρο, η καταστροφή μνημείων, η προσβολή του δημόσιου χώρου δεν πλήττουν μόνο την αισθητική μας, πλήττουν ευθέως τόσο τη σχέση μας με το παρελθόν (δηλαδή την ταυτότητά μας) όσο και τη δυνατότητα συνύπαρξης και ανάπτυξης στο μέλλον. Πιστεύω ότι η απαξίωση της πόλης είναι πολιτική πράξη, βαθιά αντιδημοκρατική.

Προφανώς το φαινόμενο της απομάκρυνσης από τον δημόσιο χώρο δεν είναι αποκλειστικά ελληνικό φαινόμενο. Ερευνώντας επιστημονικά τη σχέση των νέων με τα νέα μέσα στη Βρετανία, παρατηρώ και εκεί τη σταδιακή απομάκρυνση από τη δημόσια σφαίρα και την απόσυρση στη γνώριμη ασφάλεια του εικονικού και του ιδιωτικού χώρου. Οταν όμως η καθημερινή μας επαφή με την πόλη περιορίζεται σε καθαρά λειτουργικές διαδρομές με συγκεκριμένους σκοπούς, αρχίζουμε να χάνουμε την επαφή τόσο με τον χώρο όσο και με τον χρόνο. Έτσι χάνουμε την επαφή με το συλλογικό μας παρελθόν και, εν τέλει, με την ταυτότητά μας.

Θεωρώ ότι η αντίσταση σε αυτή την τάση είναι εξίσου βαθιά πολιτική πράξη. Εάν έμαθα κάτι τα τελευταία 12 χρόνια, αυτό ήταν το να βλέπω την πόλη στην οποία ζω με άλλο μάτι και να προσπαθώ να την ανακαλύπτω σαν τουρίστας και να συμμετέχω σαν πολίτης. Η Αθήνα ανήκει σε όλους μας και εξακολουθεί να αποτελεί μία αστείρευτη πηγή δράσεων, εμπειριών και φωνών. Κάθε επιστροφή στην Αθήνα μούυ δίνει μία ακόμα ευκαιρία να ζήσω την πόλη μου.

* Ο κ. Ρωμανός Γεροδήμος είναι επίκουρος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Bournemouth.
rgerodimos@bournemouth.ac.uk

Printed and distributed by NewspaperDirect
www.newspaperdirect.com US/Can: 1.877.980.4040 Intern.: 800.6364.6364
COPYRIGHT AND PROTECTED BY APPLICABLE LAW